

УДК 340.1:327(477:470)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4\(80\)-11](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4(80)-11)

Олександр СТРИЖАК

аспірант кафедри політології, права та філософії,
Ніжинський державний університету імені Миколи Гоголя,
o7926480@gmail.com
ORCID: 0009-0000-3809-8259

ЕВОЛЮЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛЮЧОВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Зміцнення обороноздатності стало першочерговим завданням для законодавчої владної ланки, яка прагнула зокрема зміцнити довіру широкої громадськості до українського парламентаризму. Правовий режим воєнного стану, введений після 24 лютого 2022 року, унеможливив проведення виборів, слугує основою падіння суспільної довіри до парламенту та інших державних інституцій.

Зусилля Кабінету Міністрів України в умовах війни були зосереджені на проведенні адміністративної реформи, а також забезпеченні стійкості, фінансової стабільності та обороноздатності країни. Важливими напрямками у діяльності Кабінету Міністрів була також боротьба з корупцією, проведення медичної реформи та забезпечення інтеграції України до ЄС і НАТО.

Серед ключових завдань глави держави стало врегулювання інспірованого росією конфлікту на Донбасі шляхом реалізації мирного плану. Натомість реалізація такого плану ускладнена через продовження бойових дій. Попри здійснення транзиту до парламентсько-президентської республіки відбулася концентрація влади через повернення до неформального домінування Президента у системі органів влади за умов згортання політичної конкуренції.

Робота судової гілки влади України залишається так само ускладнена станом війни. Реформування судової системи було загальмовано збереженням стану корупції та залежністю від політиків та олігархів. Досі зберігається відсутність стратегії судової реформи та неповнота ефективності механізмів забезпечення підзвітності суддів, а воєнний стан та повномасштабна війна негативно впливає на кадрове забезпечення української судової системи.

Ключові слова: органи державної влади, політичні інституції, російсько-українська війна, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України, реформи, судова система.

Oleksandr Stryzhak. EVOLUTION OF THE FUNCTIONING OF KEY BODIES OF THE STATE GOVERNMENT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Strengthening the defense capability became a priority task for the legislative branch of power, which sought, in particular, to strengthen the trust of the general public in Ukrainian parliamentarism. The legal regime of martial law, introduced after February 24, 2022, made it impossible to hold elections and serves as the basis for the decline in public trust in the parliament and other state institutions.

The efforts of the Cabinet of Ministers of Ukraine in the conditions of war were focused on implementing administrative reform, as well as ensuring the stability, financial stability and defense capability of the country. Important areas of the Cabinet of Ministers' activities were also the fight against corruption, implementing medical reform and ensuring Ukraine's integration into the EU and NATO.

Among the key tasks of the head of state was the settlement of the Russian-inspired conflict in Donbas by implementing a peace plan. However, the implementation of such a plan has been complicated by the continuation of hostilities. Despite the transition to a parliamentary-presidential republic, there has been a concentration of power due to the return to the informal dominance of the president in the system of government bodies under the conditions of curtailing political competition.

The work of the judicial branch of government in Ukraine remains similarly complicated by the state of war. Reform of the judicial system has been hampered by the persistence of corruption and dependence on politicians and oligarchs. There is still a lack of a judicial reform strategy and the incomplete effectiveness of mechanisms for ensuring the accountability of judges, and martial law and a full-scale war are negatively affecting the staffing of the Ukrainian judicial system.

Key words: state authorities, political institutions, Russian-Ukrainian war, Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, President of Ukraine, reforms, judicial system.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна, яка розпочалася у березні 2014 року внесла свої корективи у роботу усіх трьох гілок державної влади України, як

от Кабінету Міністрів, Президента України, Верховної Ради України та Верховного Суду України. Тригером початку гібридної війни росії стала окупація Криму та частини Дон-

басу, що зумовило порушення національного суверенітету та територіальної цілісності України. Відтоді всі органи державної влади перейшли на особливий режим роботи, що так чи інакше позначилося на прийнятті політичних рішень. Гібридна війна супроводжувалася нехай локальними озброєним протистоянням, натомість такий стан речей вніс свої корективи у суспільне життя та політичну реальність. За таких обставин Відтак з'ясовано, що акцент було зроблено на посиленні керівності силовими структурами, насамперед Збройними силами України (ЗСУ), які стали пріоритетом державної політики України. Адаже діяльність ключових політичних інституцій тривалий час спрямована на посилення ЗСУ шляхом нарощування їх кількісної та якісної динаміки. Слід зауважити, що зростання уваги політичного істеблішменту до військових структур пояснюється розумінням того, що саме збройні сили є запорукою захисту національного суверенітету та збереження української державності як і міжнародно-правової суб'єктності.

На тлі нинішніх обставин, пов'язаних із затягуванням повномасштабної війни змінилася стратегія і тактика оперативного прийняття рішень за участі ключових владних структур. У ході тривалої російсько-української війни політичні інституції зіткнулися з дилемою, що пролягає між розширенням повноважень та деструктивними процесуальними змінами, які гальмують демократичні перетворення в державі. Україна конституційно має зберігати парламентсько-президентську форму політичного устрою, а представникам всіх владних інституцій варто уникнути потенційних політичних протистоянь та не допустити політичної кризи в умовах війни.

Враховуючи вищезазначене постає необхідність подальших наукових та експертних розвідок щодо діяльності ключових політичних інституцій. Постійний та кваліфікований науковий дискурс має полягати у науковому супроводі діяльності органів державної влади в Україні шляхом надання наукових аналітичних рекомендацій. Паралельно має відбуватися якісне зростання наукових розвідок через оприлюднення результатів досліджень у статтях та монографіях.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема функціонування ключових органів державної влади в Україні в умовах гібридної та повномасштабної війни знайшла своє висвітлення у низці наукових розвідок вчених, політичних експертів та журналістів. Варто звернути увагу на публікації таких українських дослідників як Н. Бакаянова [4], З. Гбур та Л. Галуш-

кіна [7], Н. Гданський [8], Г. Зеленько [13; 14], Д. Йосипович та Р. Андрусин [15], О. Кондратенко [19], С. Мельник [21], С. Наумкіна [22], Ф. Рудич [32] та ін. У зазначених розвідках зокрема йдеться про причини і сутність проблем, пов'язаних із девіативним функціонуванням органів державної влади – законодавчого, виконавчого та судового спрямування в умовах гібридної та повномасштабної російсько-української війни. Українські дослідники доходять висновку стосовно того, що попри прогрес у реформуванні органів державної влади простежуються тенденції до збереження корупції та низьких темпів проведення реформ, що не сприяє забезпеченню стійкості владних інституцій, процесу подальшої демократизації України та сприяння її інтеграції до європейських та євроатлантичних структур.

Серед зарубіжних науковців, котрі прямо чи опосередковано займалися проблематикою функціонування українських політичних інституцій слід назвати таких авторів, як от Н. Адамс [46], К. Шмельце [47], Д. Штолле [48] та ін. Вказані вчені приділяють помітну увагу теоретичним питанням функціонування українських політичних інституцій в умовах війни та поточній діяльності державної системи.

Метою статті є аналіз функціонування та простеження еволюції діяльності провідних гілок політичної влади України впродовж гібридної та повномасштабної російсько-української війни. Окрему увагу приділено трансформації діяльності ключових владних інституцій у бік посилення їх впливу на суспільно-політичне, соціально-економічне та безпекове життя держави.

Виклад основного матеріалу. Початок російсько-української війни у 2014 році радикально вплинув на діяльність всіх без виключення владних та політичних інституцій в Україні. Всі державні структури змушені були зосередитися на посиленні як силових (армія, правоохоронці), так і невійськових органів, які функціонують у якості інструментів забезпечення інформаційних операцій, кіберзахисту, здійснення економічного тиску, дипломатії та координаційної роботи всіх владних структур. Слід зауважити, що попри початок повномасштабної війни з росією простежується збереження гібридної складової, яка стає дедалі виразнішою. Адаже задля розколу суспільства з боку росії посилюється дезінформація та пропагандистське маніпулювання як українською, так і міжнародною громадською свідомістю. Відтак владні органи мусять дедалі розробляти та впроваджувати системи інформування населення, оперативно поширювати

перевірену інформацію, а також спростувувати фейки та підвищувати медіаграмотність громадян. Загалом координація діяльності органів влади є необхідною для забезпечення національної безпеки та стійкості держави в умовах воєнного стану.

Функціонування органів державної влади в умовах гібридної та повномасштабної російсько-української війни трансформується від звичайного управління до багаторівневої системи забезпечення національної безпеки та стійкості, де кожен елемент держави та суспільства відіграє свою роль у відбитті агресії. Назагал державні органи від 2014 року працюють у посиленому режимі, адаптуючись до реалій як гібридної, так і повномасштабної агресії, забезпечуючи оборону, стабільність та функціонування держави в умовах надзвичайного стану.

Власне варто розпочати з роботи законодавчого владного органу – Верховної Ради України (ВРУ). Парламент продовжує свою роботу у ракурсі ухвалення законодавства, необхідного для оброну та функціонування держави в умовах війни, яке передусім стосується мобілізації, економічної стійкості та фінансування оборонних потреб. Одним словом ВРУ від 2014 року зосереджується на прийнятті законів, спрямованих на посиленні обороноздатності країни, захищають її суверенітет та територіальну цілісність, а також протидіють кіберзагрозам та дезінформації. Водночас відбувається посилення парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, а також координацію з міжнародними партнерами для забезпечення підтримки. Саме контрольна функція є критично важливою для забезпечення стабільності в умовах зовнішніх загроз [25].

Вже 23 липня 2014 року у ВРУ відбулися парламентські слухання на тему «Обороноздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання». Йшлося зокрема про подальше розгортання російської агресії на Сході України та спроб дестабілізації на решті території. Вже тоді було виголошено завдання щодо зміцнення обороноздатності України та удосконалення нормативно-правової бази держави щодо визначення ролі і місця суб'єктів сектору безпеки і оборони, розгортання промислового виробництва засобів індивідуального захисту військовослужбовців [1].

Натомість вже за умов розгортання російської гібридної агресії у діяльності ВРУ простежувалися й кризові тенденції, пов'язані з неповнотою представництва народними депутатами інтересів громадян, недотримання

ними етики професійної діяльності, ефективності законодавчого процесу, що викликало брак довіри до Парламенту та підтримки результатів його діяльності з боку суспільства.

Зважаючи на вищесказане депутати ВРУ відзначалися своєю регулярною відсутністю на пленарних засіданнях. Більше того, вони часто зволікали з переходом на постійну роботу до парламенту, а також із подачею заяви про складення депутатських повноважень у разі зміни роботи, порушуючи встановлену на рівні Конституції та законів України заборону щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності. Адже народний депутат України у двадцятиденний строк з дня виникнення таких обставин має припинити цю діяльність або подати особисту заяву про складення повноважень народного депутата України. Порушення парламентарями вимоги несумісності посад призводило до формування у ВРУ двох груп депутатів-сумісників: перша – депутати, що суміщають посади у виконавчій на законодавчій владі; друга – депутати, які суміщають депутатський мандат з посадою керівників підприємств, керівників нібито громадських організацій, котрі по суті здійснюють підприємницьку діяльність. До всього додавалися регулярні прояви неособистого голосування (чужими депутатськими картками) у прийнятті змовницьких рішень, що порушувало норми ст. 84 Конституції України, ст. 24 Закону України «Про статус народного депутата» і ст. 47 Регламенту Верховної Ради, що вимагають від депутатів особистої участі у засіданнях та голосуваннях [20].

У зв'язку з цим, згідно досліджень громадської думки Центром соціальних та маркетингових досліджень «СОЦИС» та Соціологічною групою «Рейтинг», ступінь недовіри громадян України на межі 2013–2014 років зріс до рівня близько 80%, що було найвищим негативним показником у суспільній оцінці інших ключових органів (гілок) державної влади [36].

Наступного року ВРУ було прийнято цілу низку реформаторських законів, спрямованих на підвищення економічної стійкості держави, серед них: Про ринок природного газу; Щодо умов повернення строкових депозитів; Щодо спрощення умов ведення бізнесу; Про ліцензування певних видів господарської діяльності; Щодо посилення прозорості у сфері відносин власності з метою запобігання корупції [39]. Як бачимо навіть в умовах війни (нехай гібридної) ВРУ зосереджувалася на законодавчій діяльності, спрямованій на невоєнну сферу.

Примітно, що у 2016 році ВРУ в цілому ухвалила 224 закони, що свідчило про значну активність, злагодженість та спроможність

українського парламенту до дій в умовах російської агресії. Серед найважливіших законів, що були прийняті ВРУ варто назвати ті, які стосувалися судової реформи, децентралізації та реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, земельного та аграрного сектора, протидії корупції тощо. У подальшому серед найважливіших та найбільш прогресивних законів України та правок до них слід назвати: «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»; «Про освіту», «Про антикорупційну діяльність» (всі були прийняті у 2017 році) тощо.

Слід дещо зупинитися на законі «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», який був надто важливим в умовах ведення гібридної війни росії проти України. Законом було визначено правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі, основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері кібербезпеки, повноваження державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у цій сфері, основні засади координації їхньої діяльності із забезпечення кібербезпеки. Власне акцент було зроблено на протидію агресії в кіберпросторі та нейтралізації кібератак держави-агресора, а також джерел походження кіберзагроз та кібератак, які використовуються для завдання шкоди національній безпеці України [29].

Серед позитивних результатів у діяльності ВРУ слід виділити парламентське звернення до Вселенського Патріархату, яке сприяло підписанню співпраці між Україною та Вселенським Патріархатом, підсумком чого стало отримання у січні 2019 року Томосу та автокефалії новоствореною Православною церквою України (ПЦУ) [45]. Важливим також було ухвалення рішення про проведення дочасних парламентських виборів у 2019 році. Попри низьку явку виборців (49,8%) парламентські вибори відзначилися відносним позитивом, адже у їх результаті до парламенту нового скликання потрапила рекордно велика кількість жінок-депутатів (87 осіб, або 20,28% від загального складу Ради), що засвідчило гендерну рівність участі у роботі політичних та владних інституцій [42].

У зовнішньополітичному плані ВРУ визначила основні напрями державної політики, передусім збереження стратегічного курсу на членство в ЄС та НАТО. Новий склад ВРУ ІХ скликання (оновлений на 80,4%) у серпні 2019 року ухвалив закон про скасування депутатської недоторканності. З цього часу правоо-

хоронні органи можуть притягувати народних обранців до кримінальної відповідальності без попереднього погодження з парламентом [5]. Неоднозначно у суспільстві було сприйнято скасування ВРУ мораторію на продаж сільськогосподарських земель. Також робота ВРУ не відзначалася прозорістю, а відтак рівень суспільної довіри до неї залишався стабільно низьким. Все ж, починаючи з 2021 року було подолано прояви «кнопкодавства» через встановлення сенсорного пристрою, а також посилено процес діджиталізації, що прискорило введення цифрового документообігу.

Позаяк тодішні публікації у ЗМІ свідчили про толерування парламентської корупції шляхом кулуарних домовленостей, постійних переходів депутатів між фракціями і так званого кнопкодавства. Йшлося також про нерегульованість цілої низки важливих законів, зокрема стосовно зняття депутатської недоторканності та невизначеності щодо розподілу коштів унаслідок процесу децентралізації, адже зберігалися ризики осідання фінансових ресурсів у процесі передачі їх на місця [10].

З початком повномасштабної агресії росії проти України 24 лютого ВРУ було прийнято важливі документи – Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та постанови «Про правовий режим воєнного стану» [30]. Запровадження нових правових норм та механізмів регламентує: призупинення виборів до органів влади всіх рівнів, а також заборону проведення референдумів, демонстрацій, мітингів тощо. Верховна Рада як і інші державні та політичні інституції функціонує в особливому режимі воєнного стану та мобілізації. Діяльність українського парламенту спрямована на виконання своїх функцій з метою забезпечення збереження демократичних інституцій, а також прав і свобод громадян. ВРУ приймає закони, які є вкрай необхідними для мобілізації найширшої палітри ресурсів, а також тих, котрі необхідні для фінансування оборони, адаптації правової системи до воєнного стану. При всьому варто звернути увагу й на спектр перепон, викликаних як суб'єктивними (внутріполітичними), так і об'єктивними (воєнними) причинами. Правовий режим воєнного стану введений після 24 лютого 2022 року унеможливує проведення виборів як до Верховної Ради України, так й інших органів влади у встановлені законодавством терміни, що так чи інакше позначається на якості роботи та соціального сприйняття політичного режиму [14, с. 22]. Ще однією проблемою, яка ускладнює функціонування українського парламенту є відсутність системності у роботі парламентських

коаліцій. Превалювання непублічних практик призводить до падіння суспільної довіри до парламенту та делегітимізує його як політичну інституцію. Адже населення не має змоги реально оцінити парламентський процес та стан ухвалення політичних рішень – важливих для забезпечення життєдіяльності країни й гарантій соціальної безпеки.

Вже з початком повномасштабного вторгнення значно зросла частка ухвалених ініціатив у сфері безпеки й оборони – до 11%. Раніше вона перебувала на рівні 4,5%. Натомість парламентська дисципліна (рівень відвідування засідань) і до, і після початку повномасштабної війни перебуває приблизно на одному рівні – 71–72%. Позаяк найбільше законопроектів зареєстрували народні депутати – 5221 (83%). На другому місці – Кабмін із 815 ініціативами (13%), далі – Президент, який подав 246 (4%). Крім активного ухвалення законопроектів, за час повномасштабного російського вторгнення можна відзначити й зміни у темі зареєстрованих і ухвалених законопроектів. Класичні рубрики-лідери не змінилися – це економічна та правова політика, а також галузевий розвиток [6]. Слід наголосити, що рівень довіри населення до українського парламенту у 2024–2025 склав досить низьку позначку й коливається, згідно соціологічних даних на рівні 11–19% [24].

Після Революції Гідності з'явилося вікно можливостей для зміни генерації політичних еліт та інституційних трансформацій. Відповідним кроком у цьому плані стало ухвалення у 2014 році ВРУ Закону «Про відновлення дії окремих положень Конституції України», внаслідок чого Україна знову перетворилася на парламентсько-президентську республіку, повернувшись до Конституції в редакції 2004 року. Так, призначення членів глави уряду (окрім міністра оборони, а також міністра закордонних справ) та керівників інших центральних органів влади перейшли до компетенції ВРУ, однак після подання керівника уряду. Водночас до компанії ВРУ переходила функція поточного коригування складу уряду і керівників зазначених органів центральних органів влади. Вона також дістала право відправляти у відставку всіх зазначених посадових осіб [13, с. 9–10].

Згідно з Законом «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року виконавчу владу КМУ здійснює безпосередньо через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів [31]. Також у 2014 році у складі

центрального органу виконавчої влади були утворені урядові органи державного управління – департаменти, служби, інспекції. До їх завдань належала реалізація державної політики у відповідній сфері діяльності центрального органу виконавчої влади, які здійснювали управління відповідною сферою або підгалуззю [28].

Кабінет Міністрів України (КМУ), з розгортанням гібридної агресії росії у 2014 році, розпочав свою роботу у своєму новому урядовому складі на чолі з А. Яценюком. Натомість протягом року змінилося два склади уряду під керівництвом одного прем'єр-міністра. Тоді головними пріоритетами КМУ стали: відновлення керованості державою та фінансової стабільності; протидія російській агресії, забезпечення обороноздатності та проведення заходів з передислокації військових частин з Криму; початок ключових реформ, зокрема антикорупційної, адміністративної, реформи публічних фінансів та енергетики. Окрім всього пропонувалося внесення змін до Закону України «Про Кабінет Міністрів України», зокрема щодо узгодження програми уряду з бюджетом України; запровадження й дотримання виконання міжнародних договорів (угод), які були підписані Україною; запровадження відповідальності за неналежне виконання чи невиконання завдань, передбачених у Програмі діяльності Кабінету Міністрів [37].

Також діяльність КМУ у ході гібридної війни росії проти України була зосереджена на зміцненні національної безпеки й оброни (зміцнення обороноздатності країни, фінансування армії та забезпечення правоохоронних органів); економічній та фінансовій стабілізації (Уряд впроваджував жорстку фінансову політику, співпрацював з міжнародними партнерами, зокрема МВФ, для отримання фінансової допомоги та запобігання дефолту); законодавчих змінах (Кабмін розробив та подав до Верховної Ради низку законопроектів, спрямованих на реформування різних сфер життя, зокрема антикорупційного законодавства та засад функціонування органів виконавчої влади); соціальній політиці (були виклики, пов'язані з виплатами соціальної допомоги, пенсій та підтримкою внутрішньо переміщених осіб з Криму та Донбасу). У той же час пріоритетом першого та другого уряду А. Яценюка (2014–2016) стали реформи у сфері боротьби з корупцією, уряди В. Гройсмана (2016–2019) та О. Гончарука (2019–2020) переважно працювали над регулюванням бізнесу, а Уряд Д. Шмигала (2020–2025) обрав своєю пріоритетною сферою систему соціального захисту та ринок

праці. Так, вже другим урядом А. Яценюка було започатковано так звану Програму діяльності з ухваленням у 2016 році Плану дій з виконання цієї програми. Програма акцентувала увагу на євроінтеграції та безвізовому режимі, запровадженні електронного урядування, реформі поліції, судовій реформі, національно-патріотичному вихованні тощо [41]. У 2017 році розпочалася реформа міністерств «першої хвилі» (10 міністерств) з метою їх перетворення на потужні аналітичні центри формування політики в конкретній галузі. Такі заходи здійснювалися передусім з метою посилення інституційної спроможності міністерств щодо здійснення державної політики у визначених КМУ сферах, реалізацію якої покладалося на той же КМУ Конституцією та законами України [15, с. 150].

В економічній сфері ключовими напрямками були енергетична незалежність, реформа банківського сектору, боротьба з корупцією, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція та демонополізація економіки, а також нове трудове законодавство, медреформа (запровадження сімейної медицини через укладання контрактів зі своїми лікарями), нові правила фінансування науки та підвищення якості освіти. Okремо слід згадати таке досягнення уряду А. Яценюка як фінансування політичних партій з тим щоби уникнути патрон-клієнтських відносин у політиці. Уряд В. Гройсмана започаткував власну програму зі схожими пріоритетами про які йшлося вище. Так, програма включала: гармонізацію систем технічного регулювання з вимогами ЄС та стимулювання експорту, енергонезалежність і реформу ЖКГ, реформу фінансового сектору, антикорупційну реформу, децентралізацію та реформу публічної адміністрації, забезпечення збалансованості Державного бюджету України, земельну, інфраструктурну та освітню реформи тощо [3].

Уряд О. Гончарука зосередився на розширенні економічної свободи, залученні інвестицій, досягненні високих соціальних стандартів та рівних правил гри для всіх. На найближчі 5 років Кабмін О. Гончарука запланував зростання ВВП на 40%, створення 1 млн нових робочих місць, залучення \$50 млрд прямих іноземних інвестицій, приріст населення за рахунок підвищення народжуваності та повернення трудових мігрантів. Так у 2019 році уряд О. Гончарука приділяв значну увагу забезпеченню макроекономічної стабільності, а також підвищенню інвестиційної привабливості та покращенню умов ведення бізнесу. Вочевидь саме зокрема завдяки цьому ВВП України того року перевищив 4%, що було одним із найвищих показників у Європі [16].

Врешті уряд Д. Шмигала намагався реалізувати власну програму, (затверджену спеціальною постановою від 12 червня 2022 року), яка зосереджувалася на стимулюванні розвитку малого та середнього бізнесу, забезпеченні зайнятості та державних замовлень, оптимізації податкового навантаження та адміністрування, перезапуску промислового сектору, виходу з енергетичної кризи та розвитку енергетичного сектору, реформуванні транспорту та інфраструктури, розвитку міжнародної торгівлі, цифровій трансформації та розвиток ІТ сектору, забезпеченні земельної реформи, євроінтеграції та врешті заходах щодо боротьби з коронавірусом SARS-CoV-2 [3]. Також до низки подальших ключових досягнень слід віднести активізацію роботи щодо системне підвищення пенсій, укладання «авіаційного безвізу» з ЄС, досягнення рекордного ВВП у доларовому еквіваленті та забезпечення країни ефективними вакцинами. Примітно, що у 2021 році було зафіксовано тоді рекордний рівень прямих іноземних інвестицій – на рівні \$4,8 млрд. [17].

З початком повномасштабного вторгнення росії у лютому 2022 року діяльність КМУ була зосереджена на протистоянні російській агресії, забезпеченні обороноздатності країни та підтримці життєдіяльності населення в умовах війни. Основні напрями роботи в умовах воєнного стану включали: оборону та безпеку, соціальний захист громадян, забезпечення стабільності економіки (економічну стійкість), а також продовження реалізації загальнодержавних програм та політику щодо забезпечення міжнародної підтримки [44]. Попри війну, Україна продовжила впровадження реформ, зокрема у сферах, необхідних для виконання рекомендацій Єврокомісії з метою подальшого діалогу про вступ до ЄС.

КМУ як й інші державні інституції працює відповідно до «Регламенту Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану», Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та постанови «Про правовий режим воєнного стану» [26]. Тож така модель організації влади зводиться до того, що першочерговим завданням держави є швидке прийняття стратегічних рішень в умовах війни та вирішення ключових питань спричинених війною. Відповідно до своїх функцій та повноважень КМУ здійснює регуляторні дії щодо оптимізації функціонування економіки в режимі воєнного стану, спрямовані на забезпечення потреб оборони та стабілізацію фінансової системи (наприклад, обмеження експорту, спрощення імпорту, перерозподіл бюджетних коштів) [14, с. 22].

2025 рік позначився роботою нового складу КМУ, очолюваний Ю. Свиріденко. Була прийнята чергова нова програма дій, яка зосереджується на таких сферах як безпека, економіка, гідність і відбудова. Основними завданнями КМУ відповідно до ухвалені програми є: реформування пенсійної системи, боротьба з бідністю, оновлення соціальних стандартів, модернізація соціального захисту та підтримка українців, які повертаються додому. Окрім цього, уряд активно займається законотворчою діяльністю, вносячи до ВРУ значну кількість законопроектів, що стосуються внутрішніх питань та міжнародних угод [40].

При всьому діяльність уряду була затьмарена корупційним скандалом, відомим також як «Міндічгейт», що розгорнувся у листопаді 2025 року та стосувався так званих фінансових схем у сфері енергетики та оборони. Ситуацію ускладнила підозра у причетності до масштабної корупції очільників міністерств юстиції та енергетики.

Вищий орган виконавчої влади, яким є КМУ загалом так і не став ключовим центром вироблення стратегії розвитку держави. Позаяк Кабміну України, нехай з великими труднощами, вдається координувати всі ключові сфери внутрішньої та зовнішньої політики, а саме: стабільність функціонування економіки та енергосистеми, забезпечення соціальних виплат, допомогу переміщеним особам, відбудову інфраструктури, сприяє активному залученню міжнародної фінансової та військової допомоги. Загалом, попри труднощі, КМУ координує роботу міністерств та інших центральних органів виконавчої влади для ефективного реагування на виклики війни.

Вже у ході гібридної війни росії проти України після самоусунення В. Януковича ВРУ поклала обов'язки Президента на свого голову О. Турчинова. У травні 2022 року було проведено президентські вибори перемогу під час яких у першому турі здобув державний діяч та відомий підприємець П. Порошенко.

Серед ключових завдань нового глави держави стало врегулювання інспірованого росією конфлікту на Донбасі через представлення мирного плану (у розрізі 15 пунктів/кроків), який передбачав припинення вогню; вивід незаконних збройних формувань; звільнення від кримінальної відповідальності тих, хто склав зброю і не здійснив тяжких злочинів; звільнення заручників; створення 10-кілометрової буферної зони на українсько-російському державному кордоні; роззброєння; створення у структурі МВС України підрозділів для здійснення спільного патрулювання; відновлення діяльності місцевих органів

влади; дострокові місцеві та парламентські вибори та ін. [9].

Мирний план П. Порошенка передбачав припинення вогню, яке все ж було нетривалим і неодноразово порушувалося проросійськими силами. Натомість реалізація плану була ускладнена через продовження бойових дій. Позаяк, цей план став основою для подальших міжнародних переговорів, які призвели до підписання Мінських угод, які хоча й не зупинили тоді конфлікт, проте перевели його у фазу замороженого протистояння [27]. Глава держави, володіючи потужним адмінресурсом та користуючись законними повноваженнями, нівелював роль парламенту до ролі органу легітимації рішень Адміністрації Президента України. Як результат відбулася концентрація влади через повернення до неформального домінування Президента у системі органів влади за умов згортання політичної конкуренції [13, с. 13].

До заслуг п'ятого Президента слід віднести активізацію відродження українських збройних сил; отримання Україною у червні 2017 року безвізового режиму з Європейським Союзом (українці відтоді моли приїжджати в країни ЄС з діловою чи туристичною метою або в сімейних справах на термін до 90 днів протягом 180-денного періоду протягом року), а у січні 2019 року Томосу та автокефалії новоствореної Православної церкви України (ПЦУ). Каденція П. Порошенка відзначилася транзитом від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської республіки, що було одним із ключових досягнень Революції Гідності. Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році великий вплив на процеси інституціоналізації демократії в Україні справив екзогенний фактор. Його зміст полягав у необхідності адаптації вітчизняних політико-правових інститутів до норм і стандартів ЄС.

Конституційна реформа значно послабила можливості впливу Президента на бюджет та розподіл посад в уряді, проте його повноваження були все ще більші, аніж у президентів ряду інших парламентсько-президентських країн. Адже сила вето Президента України також перевищує силу вето в таких парламентсько-президентських країнах, як Польща, Румунія та Литва. П. Порошенко активно забезпечував підтримку своїх законодавчих ініціатив. До того ж контроль над найбільшою парламентською пропрезидентською фракцією, роздвібнена опозиція, значні формальні та неформальні повноваження – всі ці чинники забезпечували доволі активну роль президента у формуванні парламентської

більшості [2]. До всього, згідно Конституції, президент залишається провідною фігурою у сферах оборони та зовнішньої політики. Адже саме Президент призначає послів України по всьому світу і вручає вірчі грамоти послам іноземних держав. Глава держави вирішує, чи визнавати інші держави, чи оголошувати війну або воєнний стан. Окрім впливу на виконавчу владу, за Президентом залишаються ключові повноваження у правоохоронній сфері і сфері безпеки. За поданням глави держави Верховна Рада призначає Генерального прокурора. Також особливе значення мала закріплена за главою держави ініціатива у призначенні голови Національного банку, який затверджується Верховною Радою [38].

На 2017 рік Президент України забезпечував підтримку з упровадження ключових реформ у таких сферах, як освіта, медицина, пенсійне забезпечення, а також у сфері децентралізації. Також було підписано низку важливих законів, зокрема, закон «Про освіту» й указ про заборону російських соцмереж та інтернет-сервісів, таких як «ВКонтакте» та «Однокласники», з метою протидії інформаційній війні. У подальшому Президент України підписував численні укази та закони, зокрема, стосувалися питань реабілітації учасників бойових дій, надання гуманітарної допомоги іншим країнам.

З обранням нового Президента України, яким став В. Зеленський, відбулися кадрові зміни в силових структурах, дипломатичному корпусі та інших державних органах. Актуальними завданнями стали: розпуск ВРУ VIII скликання та призначення дострокових виборів; боротьба з корупцією; зняття депутатської недоторканості; підготовка до проведення земельної реформи. Щодо зовнішньополітичної сфери то нагальними завданнями були перемовини з РФ щодо обміну полоненими та продовження переговорів у рамках Норманського формату – групи країн, яка об'єднувала Україну, Німеччину, Францію та росію.

Серед ключових перемог Президента В. Зеленського на 2021 рік (за рік до повномасштабного вторгнення) варто виділити: «зшивання» країни завдяки програмі «Велике будівництво»: відбудовано майже 6,5 тис. км автошляхів за 2020 рік; індексація виплат для понад 8 млн пенсіонерів; боротьба проти «агентів» російської пропаганди в Україні; постійні зростання розміру прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати, що зараз становить 6 тис. грн; Запуск порталу «Дія», де за рік з'явилося 50 електронних послуг; Україна стала першою державою в світі, де електронні паспорти прирівняли до «тради-

ційних»; постійні зростання розміру прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати, що зараз становить 6 тис. грн; запуск іпотек під 7%; запуск ринку землі, що забезпечує реальне право власності на свої ділянки [11].

Тим часом різко наростає дискурс довкола подальшого розширення повноважень Президента України, що відбувається упродовж трьох років повномасштабної війни. Можна констатувати факт про збереження неформального впливу глави держави на всі три гілки влади та місцеве самоврядування, що несе загрози підвалинам демократії. Така ситуація динамізує формує транзит/трансформацію України з парламентсько-президентської моделі республіки до президентсько-парламентської/семіпрезиденталістської, або навіть до класичної президентської [14, с. 16].

Звісно, що в умовах війни саме Президент України як Верховний Головнокомандувач замикає на собі вплив на прийняття як внутрі-, так і зовнішньополітичних рішень. Тут надмірна концентрація уваги довкола Президента може бути виправдана за умов воєнного стану, натомість створює значні ризики для повоєнного демократичного розвитку й всезагальної відбудови держави. Відтак паралельно постає гостре питання на кшталт – чи вдасться Україні уникнути скочування до авторитарної моделі управління надмірною персоніфікацією особи Президента? Адже парламентська монобільшість дозволяла Президентові мати фактичну монополію на виконавчу владу встановивши при цьому де-факто президентську республіку [19, с. 100].

Слід також відзначити, що в умовах воєнного стану традиційна політична діяльність «згортається», переживає обмеження, пов'язані як з технічною неможливістю реалізації демократичних процедур, так і з намаганням правлячої еліти нівелювати вплив політично-опозиційних партійних структур [18, с. 30].

Нарешті судова система України та найвищий судовий орган – Верховний Суд України від 2014 року діють як й інші владні інституції, в нестандартних умовах. У зв'язку з цим, діяльність судової системи України є до певної міри обмежена головно через обставини воєнного стану. Вагомим кроком в умовах повномасштабної війни було затвердження стратегії розвитку судової влади України на 2015–2020 роки, спрямованої на зміцнення незалежності й прозорості судової системи України, що передбачало зміцнення довіри суспільства. Ще одним напрямом стратегії стало забезпечення підвищення професійного рівня суддівського корпусу України, а також

посилення його підзвітності та вирішення етичних та дисциплінарних питань. Вагомим моментом у цьому плані було створення Громадської ради при Раді суддів України для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами. Доволі революційним було рішення про запровадження процесу електронного правосуддя та судочинства (системи «електронний суд»), починаючи з 2015 року [43].

У результаті реалізації зазначеної стратегії також було створено Комітет з питань комунікації в Раді суддів України, центр судової влади України, який функціонує при Вищій раді правосуддя (ВРП). Також було запроваджено прес-конференції в судах за результатами розгляду гучних справ та розроблено ряд практичних посібників та навчальних модулів в Національній школі суддів з питань PR та комунікацій. Загалом реалізація стратегії була спрямована на підвищення авторитету судової влади в суспільстві та реалізацію вкрай необхідної судової реформи в державі. Судова реформа, що розпочалася у 2016 році передбачала внесення змін до Конституції та низки законів. Основні напрямки включали створення Конституційної Комісії для розробки змін до Основного Закону спільно з Венеціанською комісією, а також прийняття низки законодавчих актів, що стосувалися організації судової влади та статусу суддів. Примітно, що у квітні 2015 року Рада суддів України затвердила перелік базових показників роботи суду для аналізу їхньої діяльності та подальшого вдосконалення системи оцінки роботи судів (СОРС). Також розглядалися питання оплати праці працівників апаратів судів [34].

Попри намагання реалізації судової програми судова система так і не забезпечила верховенства права станом на 2020 рік, адже суди та судді й далі залишалися корумпованими і залежними від політиків та олігархів. Рівень довіри населення до судів був найнижчим в Європі та одним із найнижчих в світі – 7% [35]. Відтак авторитет судової влади залишався вкрай низьким. До всього додалася й низка об'єктивних факторів, як от: довготривалість розгляду справи та виготовлення рішення; несталість судової практики; відсутність дієвих органів суддівського самоврядування; низькі заробітні плати та зменшення соціальних гарантій суддів та працівників апарату, що зумовлює кадрові проблеми суддівського корпусу; тривале затягування з реалізацією проєкту «електронний суд»; недофінансування; довготривале невиконання судового рішення державною виконавчою службою та ін. [33]. Більше того, упро-

довж 2017–2018 років було зафіксовано понад 130 фактів тиску на суди, а Вища рада правосуддя отримала понад 1 тис. звернень щодо втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя [12].

Новоутворений склад Верховного Суду України в більшості складається зі старих суддів, з яких 44 судді визнані як недоброчесні. При всьому формування Вищого антикорупційного суду (ВАКС) здійснювалося за участю громадянського суспільства, а також за участю й підтримки міжнародних партнерів та незалежних експертів, що дало змогу зробити конкурс більш об'єктивним та прозорим. Як результат, вдалося сформувати незалежний Вищий антикорупційний суд, який почав свою роботу у вересні 2019 року. До того ж, у листопаді 2019 року, ВРУ ухвалила законопроект №1008, який постановляв оновити склад органів суддівського врядування за участі експертів, делегованих міжнародними партнерами [35]. Передбачалося також, що даний законопроект розблокує участь міжнародних експертів в процесі очищення органів суддівського врядування.

Судова система влади України в умовах повномасштабної війни забезпечує переслідування державної зради та колабораціонізму, розглядає справи, пов'язані з порушенням прав та свобод людини у воєнний час та сприяє всіх правових структур на кшталт Вищої ради правосуддя. Позитивним моментом у роботі судової системи стало ухвалення ВРУ 21 серпня 2024 року закону про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС), що дозволить Україні брати повноцінну участь у роботі МКС, яка спростить тим самим обмін інформацією та доказами між національними органами кримінального переслідування та МКС. Ще одним позитивом стало оновлення процедури добору суддів у місцеві суди та оголошення конкурсних доборів до апеляційних судів Вищого антикорупційного суду. Позаяк досі зберігається відсутність стратегії судової реформи та неповнота ефективності механізмів забезпечення підзвітності суддів. Також Вищій кваліфікаційній комісії суддів (ВККС) бракує інституційної спроможності для одночасного проведення численних кадрових процедур. Крім всього, повномасштабна війна негативно впливає на ресурсне та кадрове забезпечення судів, що викликано бойовими діями та релокацією судів і внутрішнім переміщенням суддів [23].

Висновки. Отже з початком гібридної, а згодом повномасштабної війни державні інституції перейшли на особливий режим роботи. Законодавчій, виконавчій та судовій

владі необхідно було в екстреному режимі забезпечувати транзит звичайного управління до багаторівневої системи забезпечення національної безпеки та стійкості. Встановлено, що першочерговим завданням для владних інституцій необхідно було адаптуватися до реалій як гібридної, так і повномасштабної агресії, забезпечуючи оборону, стабільність та функціонування держави в умовах надзвичайного стану. ВРУ зосередилася на прийнятті рішень, спрямованих на зміцнення безпеки й оборони України. При всьому нагальним залишалось питання суміщення депутатських повноважень з іншими видами діяльності, передусім підприємницької, а також депутатської недоторканості. Прийняті ВРУ закони стосувалися безпекової сфери, підтримки захисту прав людини, а також інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур.

З'ясовано, що унеможливлення проведення виборів до всіх виборних органів влади в умовах війни значною мірою знижувало рівень їх легітиматії. Натомість КМУ з початку гібридної війни намагався запровадити та реалізувати низку програм, спрямованих на забезпечення соціально-економічних реформ, які

б сприяли забезпеченню децентралізації та боротьбі з корупцією, розвитку економічних свобод, гармонізації систем технічного регулювання з вимогами ЄС тощо. Доведено, що навіть з початком повномасштабної війни КМУ активно займається законотворчою діяльністю, вносячи до ВРУ значну кількість законопроектів, що стосуються внутрішніх питань та міжнародних угод. Президент України автоматично здобув особливий статус в умовах воєнного стану як Верховний Головнокомандувач замикаючи на собі вплив на прийняття як внутрі-, так і зовнішньополітичних рішень. За таких обставин Президент України у значній мірі посилив свій вплив у владній виконавчій вертикалі, що формально створило підґрунтя для відновлення президентсько-парламентської республіки. Підтверджено, що судова гілка влади в умовах війни зосередилася на сприянні реформування судової системи загалом. Проте намагання реалізації цієї реформи так і не забезпечила встановлення верховенства права через збережену корумпованість судів та власне самих суддів, що власне негативно впливає на кадрове та ресурсне забезпечення судової системи.

Література:

1. 23 липня 2014 року у Верховній Раді України відбулися парламентські слухання на тему: «Обороздатність України у ХХІ столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання». *Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України. 2014, 24 липня.* URL: https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/96314.html
2. Аверчук Р. Уся президентська влада: повноваження та вплив Порошенка порівняно з президентами інших країн. *Вокс Україна.* 2016. 8 липня. URL: <https://voxukraine.org/presidential-power-in-ukraine-comparative-perspective-ua>
3. Алеканкіна К. Чотири Кабінети Міністрів після Євромайдану: шлях реформ. *Вокс Україна.* 2020. 16 вересня. URL: <https://voxukraine.org/chotiri-kabineti-ministriv-pislya-yevromajdanu-shlyah-reform> VoxUkraine
4. Бакаянова Н. Розвиток судової влади в Україні: поняття, фактори та умови. *Публічне право.* 2024. №1(53). С. 113–121. DOI 10.32782/2306-9082/2024-53-13
5. Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)». *Офіційний вебпортал парламенту України.* 2019. 03 вересня. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/180386.html>
6. Верховній Раді ІХ скликання 4 роки: що напрацював парламент. *Опора.* 2023. 29 серпня. URL: <https://opora.ua.org/parliament/verhovniy-radi-ih-sklikannya-4-roki-shho-napracyuvav-parlament-24874>
7. Гбур, З., Галушкіна Л., Акімов О. Кабінет Міністрів України: функції, повноваження та відповідальність. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* Електронне видання. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2022.5.3>
8. Гданський Н. Зміцнення авторитету судової влади України у світлі розвитку громадянського суспільства та євроінтеграційних процесів. *Підприємство, господарство і право.* 2020. №12. С. 278–283. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.12.48>
9. Головка В. Мирний план Петра Порошенка 2014, «Мирний план Президента України щодо врегулювання ситуації у східних регіонах України» 20 червня 2014 року. *Енциклопедія історії України: Додатковий том. – Кн. 1: А–Я.* Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: В-во «Наукова думка», 2021. URL: http://www.history.org.ua/?termin=myrnyj_plan_petra_poroshenka_2014_myrnyj_plan_prezydenta_ukrajiny_shchodo_vreguljuvannja_sytuatsiji_u_skhidnykh_regiionakh_ukrajiny_20
10. Головні досягнення і провали Верховної Ради у 2018 році: думка політолога. *24 канал.* 2018. 21 грудня. URL: https://24tv.ua/golovni_dosyagnennya_i_provali_verhovnoyi_radi_u_2018_rotsi_dumka_politologa_n1084338

11. Головні здобутки Володимира Зеленського за два роки на посаді Президента (ІНФОГРАФІКА). *Слуга Народу*. 2021. 20 травня. URL: <https://sluga-narodu.com/holovni-zdobutky-volodymyra-zelensko-ho-za-dva-roky-na-posadi-prezydenta-infohrafika/>
12. За 2017–2018 роки ВРП встановлено понад 130 фактів тиску на суд. Судова влада України. 2019. 21 червня. URL: <https://court.gov.ua/archive/732968/>
13. Зеленько Г. Система державного управління в Україні: траєкторія змін 2014–2016 рр. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 5–6. С. 4–34.
14. Зеленько Г. Трансформація політичного режиму в Україні під час повномасштабної російської збройної агресії. *Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни* : монографія. Київ : ППІЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2023. С. 9–39.
15. Йосипович Д., Андрусишин Р. Проблеми реформування органів виконавчої влади в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2018. №4. С. 143–152.
16. Кабмін опублікував звіт про виконану роботу за 2019 рік. *Слово і діло*. 2020. 17 лютого. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/17/novyna/polityka/kabmin-opublikuvav-zvit-pro-vykonanu-robotu-2019-rik>
17. Ключові досягнення Уряду у 2021 році. *Урядовий портал*. 2022. 07 січня. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/klyuchovi-dosyagnennya-uryadu-u-2021-rosi>
18. Кобець Ю. Політична система України в умовах воєнного стану: проблеми ефективності. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. Вип. 16. С. 27–33. DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-2-4>.
19. Кондратенко О. Інститут Президента України: динаміка сфер компетенції. *Політичні дослідження*. 2023. №1(5). С. 87–107. DOI <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2023-1-5>
20. «Кризові тенденції у діяльності Верховної Ради України». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 2014. 25 липня. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/krizovi-tendencii-u-diyalnosti-verkhovnoi-radi-ukraini-analitichna-zapiska#_ftn11
21. Мельник С. Повноваження Президента України у сфері військового управління. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. Том 30(69), № 4. С. 141–145. DOI <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.4/23>
22. Наумкіна С. Переосмислення сучасних реалій українського політичного простору у воєнний час. Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Трансформація українського суспільства в цифрову еру», м. Одеса, 25.03.2022. С. 14–21.
23. Огляд демократичних інститутів України під час війни. Проміжний звіт – 2024. URL: <https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2024/12/Oglyad-demokratychnykh-instytutiv-Ukrayiny-pid-chas-vijny.pdf>
24. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу (лютий–березень 2025 р.). *Разумков центр*. 2025. 24 березня. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny-vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r>
25. Повноваження та функції ВР України. Конституційний Суд України. Офіційний сайт. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/512-povnovazhennya-ta-funkciyi-vr-ukrayiny#:~:text=>
26. Політична система України в умовах війни. *Національний інститут стратегічних досліджень* : матеріали круглого столу, 27.10.2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-sistema-ukrayiny-v-umovakh-viiny>
27. Порошенко розповів про хід реалізації Мирного плану та посилення оборони держави. *Еспресо*. 2014. 12 жовтня. URL: https://espreso.tv/article/2014/10/12/poroshenko_vidzvituvav_pro_khid_realizatsiyi_murnoho_planu_ta_posylennya_oborony_derzhavy
28. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
29. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Закон України 5.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
30. Про правовий режим воєнного стану. Закон України 12.05.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
31. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
32. Рудич Ф. Президенти сучасної України. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2017. Вип. 3. С. 5–24. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rudych_presydyenty.pdf
33. Санін Б. Не корупцією єдиною. Відверто про фактори впливу на авторитет судової влади. *Судово-юридична газета*. 2016. 27 вересня. URL: <https://sud.ua/ru/blog/blog/95716-ne-koryptsyu-dinoyu-vdverto-pro-faktori-vplyvu-na-avtoritet-sydovo-vladi>
34. Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи. Затверджено Радою суддів України. URL: <https://rsu.gov.ua/uploads/article/sors-221bdd8a9b.pdf>

35. Судова реформа в Україні: що змінилось за три роки? *Democracy Justice Reforms*. 2020. 04 березня. URL: <https://dejure.foundation/sudova-reforma-v-ukraini-scho-zminylos-za-try-roky/>
36. Суспільно-політична ситуація в Україні: грудень 2013. URL: <http://www.ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/14080/>
37. «Схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України: проблеми конституційного та законодавчого регулювання». Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2014. 21 липня. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/skhvalennya-programi-diyalnosti-kabine-tu-ministriv-ukraini-problemi>
38. Тейзе С. Що треба знати про повноваження президента України. *Deutsche Welle*. 2019. 05 квітня. URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%89%D0%BEa-48203069>
39. Топ 5 реформаторських законів прийнятих у 2015 році. *UAinfo*. 2015. 21 липня. URL: <https://uainfo.org/blognews/1437478811-top-5-reformatorskih-zakoniv-priynyatih-u-2015-rotsi.html>
40. Уряд затвердив Програму дій на 2025 рік: серед ключових пріоритетів – соціальний захист українців. *Урядовий портал*. 2025. 12 вересня. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdyv-prohramu-dii-na-2025-rik-sered-kliuchovykh-priorytetiv-sotsialnyi-zakhyst-ukraintsiv>
41. Уряд оприлюднив план дій Кабінету Міністрів України на 2016 рік. *Урядовий портал*. 2016. 14 березня. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/248890553>
42. Успіх жінок на позачергових парламентських виборах: про що свідчать результати? *ZMINA*. 2019. 1 серпня. URL: https://zmina.info/articles/uspih_zhinok_na_pozachergovih_parlamentskih_viborah_pro_shho_govorjiat_rezultati/
43. Щодо затвердження Стратегії розвитку судової влади України на 2015–2020 роки. *ВРУ. Законодавство України*. 2014. 11 грудня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr071414-14#Text>
44. Як змінилися пріоритети бюджету 2022 впродовж війни. *Case Україна*. 2022. 31 травня. URL: <https://case-ukraine.com.ua/news/yak-zminylysya-priorytety-byudzhetu-2022-vprodovzh-vijny/>
45. Яким був шлях України до отримання автокефальної церкви. Розмова із Вселенським Патріархом. *Суспільне новини*. 2022. 06 січня. URL: <https://suspilne.media/187358-akim-buv-slah-ukraini-do-otrimanna-avtokefalnoi-cerkvi-rozмова-z-vselenskim-patriarhom/>
46. Adams N. Legitimacy, institutional functions, and the state system. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*. 2025. 07 May. DOI <https://doi.org/10.1080/13698230.2025.2499357>
47. Schmelzle C. The Function of Political Institutions and the Concept of Legitimacy. URL: https://www.researchgate.net/publication/333321311_The_Function_of_Political_Institutions_and_the_Concept_of_Legitimacy
48. Stolle D., Rotstein B. Political Institutions and Generalized Trust. *An Institutional Theory of Social Capital Chapter for the Oxford Handbook on Social Capital*. URL: https://www.researchgate.net/publication/247152024_Political_Institutions_and_Generalized_Trust

Дата надходження статті: 10.11.2025

Дата прийняття статті: 10.12.2025

Опубліковано: 22.12.2025